

*Сердюк Наталія,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри політичних наук і права
Київського національного університету будівництва і архітектури*

ПРАВА ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні гендерний підхід у теоретичному плані можна представити як ідеологію свободи особистості від родового гендерного тиску. У теоретико-методологічному плані гендерні дослідження в сучасній науковій практиці можна віднести до окремої галузі наукового знання, що динамічно розвивається. Її відмінні риси виражаються в орієнтаціях на впровадження гендерної методології в просвітництво та навчання, в розвитку гендерної експертизи законодавства, обґрунтуванні і розробці стратегій розвитку соціальної активності жінок, подоланні дискримінації за статевою ознакою. Потрібно зазначити, що, крім теоретико-методологічних пошуків, гендерні дослідження пов'язані з пошуком дієвих відповідей на актуальні виклики соціальної практики. Тому, гендерні дослідження зі своїми специфічними методологічними підставами можуть зробити реальний внесок у теорію державного розвитку і допомогти політикам сформулювати адекватні відповіді на виклики сучасного суспільства.

На сьогодні у країнах світу майже не порушується питання щодо компетенції та кваліфікації жіночого військового персоналу, який за умов рівноцінних підготовки та ставлення є таким саме ефективним та професійним, як й чоловічий. Прикладами можуть бути такі держави як Норвегія, в якій ще у 2014 році було прийнято закон, відповідно до якого було запроваджено обов'язковий призов для жінок, Сполучені Штати Америки, де жінки задіяні у всіх сферах збройних сил та представлені на різних суміжних посадах, а також Ізраїль та інші [1].

У зв'язку з проведенням в Україні політики досягнення гендерної рівності та зважаючи на статистику [2], згідно з якою в нашому війську є близько 27 тисяч жінок, тобто 10,6% особового складу, постає питання актуальності розгляду прав жінок-військовослужбовців в Україні.

Проте новим етапом підтримання рівності прав і можливостей жінок та чоловіків став 2018 рік, адже саме у вересні цього року Верховна Рада ухвалила Закон України №2523-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Сил України та інших військових формуваннях» [3]. Нововведення даного документу полягають в тому, що він розширив перелік прав та можливостей жінок-військовослужбовців, які пов'язані не лише з періодом вагітності та виховання дитини, а й з побудовою кар'єри під час проходження служби. Наприклад, було унормовано вік укладання жінками контракту проходження військової служби. Жінок тепер залучатимуть до виконання завдань у складі добового наряду; стали доступними всі посади рядового, сержантського, старшинського складів, що існують у Збройних силах України; було опрацьовано питання перебування військовозобов'язаних жінок у запасі, адже до цього ч. 5 ст. 27 Закону України № 2232-X «Про військовий обов'язок і військову службу» фактично упускала досягнення жінки під час проходження військової служби [4].

Крім того, з 2016 року розширюється перелік військових професій для жінок [5]. Вони мають змогу почати службу на багатьох бойових посадах та виконувати ширше коло військових завдань. Тому, проаналізувавши зазначені нормативно-правові акти, можна говорити про те, що українські жінки виконують військовий обов'язок нарівні з чоловіками, беручи, таким чином, участь у розбудові та відновленні професійної армії.

З іншого боку, цими доповненнями було створено певні дискримінаційні норми щодо чоловіків, які досі не врегульовані українським законодавством. Прикладами можуть бути такі ситуації: по-перше, у тому випадку, коли жінка та чоловік є військовослужбовцями, служать в одній частині, мають однакове грошове забезпечення, займають схожі посади і мають дітей віком до 14 років, жінка може відмовитись від відрядження у разі постановки задач із виїздом з тим аргументом, що вона має неповнолітню дитину. Проте за аналогічної ситуації чоловік-військовослужбовець не має законних

підстав для відмови. По-друге, з тієї ж причини чоловік, що служить, не може отримати відпустку для догляду за дитиною по досягненню нею трьох років.

Також відповідно до ст. 10.1 Закону України № 2011-XII «Про соціально-пільговий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [6], що встановлює порядок надання відпусток військовослужбовцям та є одним з найбільш важливих законів стосовно регулювання прав та пільг військових, лише військовослужбовцям-жінкам надається відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Тобто чоловік-військовослужбовець у дану відпустку по догляду за дитиною може піти лише у мирний час.

Отже, розглянувши нововведення стосовно прав жінок-військовослужбовців в Україні, можна зробити висновок, що нині триває робота над створенням комфортних та сприятливих умов праці для жінок в армії, що сприяє наближенню до гендерної рівності в Україні. Адже вже давно було доведено на практиці, що жінки-військові – це також професіонали своєї справи. Водночас варто звернути увагу на доопрацювання вищезгаданих норм, оскільки вони дискримінують чоловіків стосовно реалізації батьківських прав та виконання батьківських обов'язків.

Список використаних джерел:

1. В яких країнах і хто має обов'язково відслужити в армії? *Трибуна* : веб-сайт. URL: <https://tribuna.sumy.ua/news/v-yakyyh-krayinah-hto-maye-obov-yazkovo-vidsluzhyty-v-armiyi-infografika/> (дата звернення: 08.12.2020)
2. Мороз Т. Кількість жінок у нашому війську за десять років збільшилась у 15 разів. *АрміяInform* (Інформаційне агентство Міністерства оборони України) : веб-сайт. URL: <https://armyinform.com.ua/2019/09/kilkist-zhinok-u-nashomu-vijsku-za-desyat-rokiv-zbilshylas-u-15-raziv/> (дата звернення: 06.01.2021)
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Сил України та інших

військових формуваннях: Закон України від 06.09.2018 р. № 2523-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-19> (дата звернення: 06.01.2021).

4. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (дата звернення: 04.01.2021).

5. Про затвердження переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців: Наказ Міністерства оборони України від 07.09.2020 р. № 317. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0927-20#n17> (дата звернення: 04.01.2021).

6. Про соціально-пільговий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення: 05.01.2021)

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**
Факультет урбаністики та просторового планування
Кафедра політичних наук і права
ВГО «АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ»
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФОНД ЕБЕРГАРДА ШЬОКА (ФРН)
ФОНД ПІДТРИМКИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ (ФРН)
ЮРИДИЧНА КОМПАНІЯ «BLF GROUP»

Всеукраїнська науково-практична конференція
***«НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ
МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ:
ПОСТМОДЕРНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ,
ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ»***

Збірник наукових праць

КИЇВ 2021

Редакційна колегія

Куліков П.М. – д.е.н., проф., ректор КНУБА (голова)
Стецюк П.Б. – к.ю.н, суддя Конституційного Суду України у відставці
Мьоллер П. – член правління, Директор, Фонд Ебергарда Шьока (Німеччина)
Вайзе Т. – віце-президент Фонду підтримки будівельної галузі
Басараб М.М. – к.п.н., член президії Громадської комісії з розслідування та попередження порушень прав людини в Україні
Бисага Ю.М. – д.ю.н., проф, Ужгородський національний університет
Вангородська Г.І. – директор ЮК «BLFGROUP», КНУБА
Ковальчук О.М. – к.ю.н, доц., КНУ імені Тараса Шевченка
Мамедов А.М. – к.т.н., доц., КНУБА
Мамонтов І.О. – к.ю.н., доц., КНУБА, Заслужений юрист України
Марусяк О. В. – PhD ФРН, Центр політико-правових реформ
Марцеляк О.В. – д.ю.н., проф., КНУ імені Тараса Шевченка, Асоціація українських правників
Марченко М.В. – к.ю.н., Асоціація українських правників
Новицька Н.Б. – д.ю.н., проф., Університет ДФСУ, Асоціація українських правників
Оніщенко Н.М. – д.ю.н., проф., Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, Асоціація українських правників
Перегида Є.В. – д.п.н., проф., КНУБА
Похиленко І.С. – к.ю.н., доц., КНУБА
Радченко О.І. – к.ю.н доц., ХНУВС, Асоціація українських правників
Сердюк Н.А. – д.ю.н., проф., КНУБА, Асоціація українських правників
Халабуденко О.А. – к.ю.н., доц., КНУБА
Шамрай В.В. – д.ю.н., доц. КНУ імені Тараса Шевченка
Ямельська Х.Ю. – адвокат, Асоціація українських правників

Рецензенти:

Новицький Андрій Миколайович – доктор юридичних наук, професор, директор українського НДІ «Ресурс»
Слюсаренко Юрій Анатолійович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права Київського національного універ-ту імені Тараса Шевченка
Марцеляк Світлана Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Харківського національного університету імені В.М. Каразіна

Збірник матеріалів тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Національний та міжнародний механізми захисту прав людини: постмодерні тенденції розвитку, виклики та шляхи модернізації» (Київ, 26 лютого 2021 року). Зб. наук. пр. Київ–Тернопіль : КНУБА, ВГО «Асоціація українських правників», «Бескиди», 2021. 309 с.

Сердюк Наталія

Права жінок-військовослужбовців в Україні101

Сидій Ольга

Постмодерні тенденції розвитку концепту соціальної держави та права людини.....105

Тетерук Андрій

Коаліційна угода Верховної Ради України VIII скликання та фундаментальні права людини.....110

Ткаченко Володимир, Климчук Марина

Розвиток «smart-city» на засадах когнітивістики в контексті захисту прав людини.....114

Уваров Анатолій

Зміст конституційного права кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності 119

Шамрай В'ячеслав

Конституційне право на володіння вогнепальною зброєю у механізмі захисту прав людини в Україні122

Ярошук Інна

Конституційне право на охорону здоров'я та медичну допомогу: реалії сьогодення.....127

**МІЖНАРОДНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА
ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ**

Басараб Михайло

Державна політика щодо відновлення конституційного ладу на окупованих територіях у контексті захисту прав громадян України ..133

Дерев'янка Сергій, Бичай Руслан

Захист прав внутрішньо переміщених осіб в Україні: політико-правові проблеми136